

TISA

An aerial photograph of a large-scale mining or construction site. The ground is heavily excavated, showing numerous tracks from heavy machinery. A large, dark pipe runs diagonally across the site, discharging a thick, yellowish-brown liquid into a large, shallow pool of water. The water in the pool is also a murky, brownish color. The overall scene depicts a significant industrial or mining operation.

Μία ακόμα απόρρητη συμφωνία βάζει το ελεύθερο εμπόριο πάνω από τον πλανήτη και τους πολίτες

Σεπτέμβριος 2016

GREENPEACE

Μία ακόμα απόρρητη συμφωνία βάζει το ελεύθερο εμπόριο πάνω από τον πλανήτη και τους πολίτες

Στα τέλη του περασμένου χρόνου, αντιπρόσωποι από σχεδόν 200 κράτη συναντήθηκαν στο Παρίσι για να διαπραγματευτούν και να υπογράψουν μία συμφωνία ορόσημο, με στόχο να περιοριστεί η υπερθέρμανση του πλανήτη σε 1,5 βαθμό Κελσίου σε σύγκριση με τα προβιομηχανικά επίπεδα.

Η Συμφωνία του Παρισιού επιβεβαίωσε “την ανάγκη να προωθηθεί η πρόσβαση σε “βιώσιμη ενέργεια παγκοσμίως” και κάλεσε “να γίνουν συμβατές οι χρηματοδοτικές ροές με ένα μονοπάτι μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την ανθεκτική στην αλλαγή του κλίματος ανάπτυξη”.

Τι σημαίνει αυτό στην πράξη:

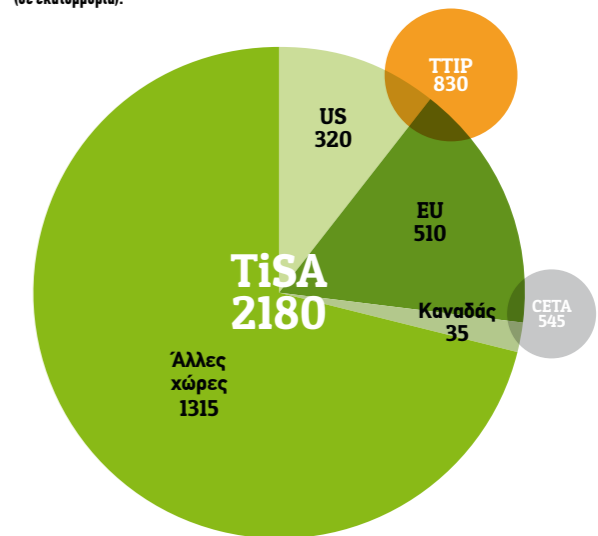
Το μεγαλύτερο μέρος των αέριων ρύπων που θερμαίνουν την ατμόσφαιρα προέρχεται από την καύση άνθρακα, πετρελαίου και φυσικού αερίου. Ο στόχος της συμφωνίας επί της ουσίας σημαίνει ότι πρέπει να ξεκινήσουμε την απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα αμέσως και να την έχουμε ολοκληρώσει έως το 2050. Η μετάβαση όμως από τα ορυκτά καύσιμα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σηματοδοτεί μία τεράστια στροφή στην παγκόσμια οικονομία, εξέλιξη που τα ισχυρά λόμπι και κάποιες κυβερνήσεις θα προσπαθήσουν σκληρά να υπονομεύσουν.

Το περιοδικό Economist γράφει:

“Πιθανώς το πιο σημαντικό αποτέλεσμα της συμφωνίας του Παρισιού στα επόμενα χρόνια θα είναι το μήνυμα που στέλνει στους επενδυτές: οι κυβερνήσεις ολόκληρου του πλανήτη ενωμένες είπαν ότι η εποχή των ορυκτών καυσίμων πλησιάζει στο τέλος της”.

Ο μόνος τρόπος για να το καταφέρουμε αυτό είναι να επιταχύνουμε τη μετάβαση στην καθαρή ενέργεια, ακολουθώντας με συνέπεια τους στόχους της συμφωνίας. Αυτή η ιστορική συμφωνία όμως αντιμετωπίζει μία νέα απειλή: παγκόσμιες συμφωνίες εμπορίου, οι οποίες θα έβαζαν

Άνθρωποι που επηρεάζονται από τις TTIP, CETA και TiSA (σε εκατομμύρια):

ανυπέβλητα εμπόδια στην ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και θα έδιναν παράταση ζωής στα ίδια τα ορυκτά καύσιμα, από τα οποία πρέπει να απαλλαγεί ο πλανήτης.

Η πιο πρόσφατη από αυτές τις συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου που έχει υποπέσει στην αντίληψη της κοινής γνώμης, είναι η Συμφωνία για το Εμπόριο Υπηρεσιών, γνωστή και ως TiSA.

Όπως η TPP, η TTIP και η CETA πριν από αυτή, η TiSA υπόσχεται να απορρυθμίσει και να περιορίσει την εθνική κυριαρχία για να ενισχύσει το παγκόσμιο εμπόριο. Ακόμα περισσότερο από την TTIP, η TiSA καλύπτεται από μυστήριο, με το κείμενό της να αποτελεί ένα καλά κρυμμένο μυστικό – τα μέρη της συμφωνίας δεν έχουν δικαίωμα να δημοσιοποιήσουν τις λεπτομέρειές της προτού περάσουν 5 χρόνια αφού τεθεί σε ισχύ.

Το ολλανδικό γραφείο της Greenpeace απέκτησε πρόσβαση σε κάτι ανεκτίμητο: μυστικά κείμενα της TiSA, τα οποία περιγράφουν μία σειρά από μέτρα που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τη δράση ενάντια στην αλλαγή του κλίματος και να ενισχύσουν σημαντικά τη βιομηχανία ορυκτών καυσίμων.

Φυσικά η εμπορική συμφωνία δεν καλύπτει μόνο την ενέργεια, αλλά και πολλούς άλλους τομείς, με τις μεγάλες επιχειρήσεις να μπορούν να χρησιμοποιούν βασικές ρήτρες της για να σταματήσουν κυβερνητικές πολιτικές. Το ολλανδικό Γραφείο της Greenpeace έχει ζητήσει από άλλες MKO να αναλύσουν διαφορετικά μέρη των κειμένων που έχουν διαρρεύσει και θα δημοσιεύσει τις σχετικές αναλύσεις στην ιστοσελίδα www.tisa-leaks.org

Τι είναι η TiSA;

Ενώ η TPP, η TTIP και η CETA καλύπτουν το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, η TiSA αφορά αποκλειστικά τις υπηρεσίες.

Η συμφωνία περιγράφει κανόνες που διέπουν το διασυνοριακό εμπόριο υπηρεσιών, το οποίο αποτελεί περισσότερο από το 50% της παγκόσμιας οικονομίας, αν και ο όρος είναι ασαφής και θα μπορούσε ενδεχομένως να ισχύσει και για το εμπόριο συγκεκριμένων αγαθών.

Μεταξύ άλλων, η TiSA θα καλύπτει τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, το ηλεκτρονικό εμπόριο, τις υπηρεσίες του τομέα επικοινωνιών και της τεχνολογίας πληροφοριών, τις υπηρεσίες διεθνών θαλάσσιων μεταφορών, τις ταχυδρομικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες courier, όπως και τις υπηρεσίες δημόσιων προμηθειών.

Έχει σχεδιαστεί για να δημιουργήσει μία ζώνη ελεύθερου εμπορίου ανάμεσα σε περισσότερες από 50 μεγάλες οικονομίες, συμπεριλαμβανομένων των αγγλοσαξονικών χωρών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της. Θα μπορούσε να επηρεάσει τις ζωές 1,8 δις ανθρώπων.

Η νέα ατζέντα για το εμπόριο

Ο τομέας των υπηρεσιών παράγει άυλα αγαθά, κάτι που καθιστά εξαιρετικά δύσκολο να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις της TiSA.

Στο παράρτημά της "Υπηρεσίες που σχετίζονται με την Ενέργεια και την Εξόρυξη", προτείνεται ότι θα πρέπει να αφορά "τα μέτρα που επηρεάζουν το εμπόριο στις υπηρεσίες που συνδέονται με την ενέργεια και την εξόρυξη".

Αυτό συμπεριλαμβάνει υπηρεσίες οι οποίες "παρέχονται σε ένα νομικό πρόσωπο που σχετίζεται με την έρευνα, ανάπτυξη, παραγωγή, μεταφορά, αποθήκευση ή διανομή της ενέργειας και των πηγών ενέργειας". Αυτό μπορεί να ακούγεται ανώδυνο, θα πρέπει όμως να καταλάβουμε ότι η TiSA δεν είναι μία απομονωμένη συμφωνία: έρχεται μαζί με συμφωνίες όπως η TTIP, η CETA και η TPP που διαμορφώνουν και εδραιώνουν αντίστοιχα παρόμοιους εμπορικούς όρους.

Οι υπηρεσίες στον ενεργειακό τομέα δεν καλύπτουν μόνο τις μεταφορές και την αποθήκευση, αλλά επίσης και τις υπηρεσίες για την έρευνα για ορυκτά καύσιμα.

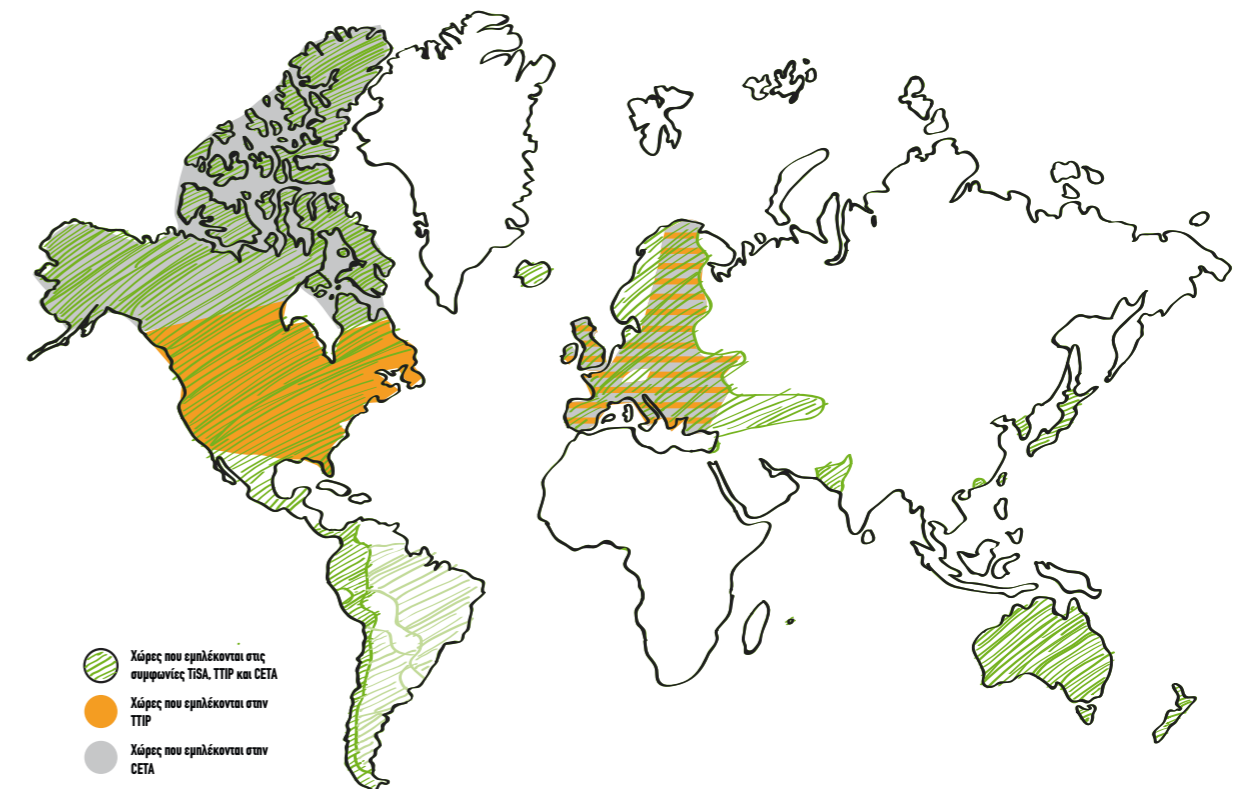
Απελευθέρωση

Η απελευθέρωση δεν είναι αυτή καθαυτή αρνητική. Στη θεωρία, η απελευθέρωση σημαίνει ότι επικρατεί υγιής ανταγωνισμός και ότι τα εμπόδια στο εμπόριο μεταξύ των κρατών έχουν εξαλειφθεί ή περιοριστεί. Η απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας στις ανανεώσιμες πηγές είναι ένα παράδειγμα, αφού έχει επιφέρει απτά οφέλη για το περιβάλλον και έχει επιταχύνει την ανάπτυξη του τομέα μέσα από την παροχή καθαρής ενέργειας και τη δημιουργία χιλιάδων θέσεων εργασίας.

Ωστόσο, η απελευθέρωση της αγοράς, δεν πρέπει να θεωρείται μονόδρομος

Χώρες που εμπλέκονται στις συμφωνίες TiSA, TTIP και CETA

Αν οι κυβερνήσεις έχουν τη δυνατότητα να απελευθερώνουν τις αγορές, θα πρέπει επίσης να έχουν και τη δυνατότητα να τις ρυθμίζουν, για παράδειγμα υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας, των εργασιακών δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, αν η απελευθέρωση είχε αρνητικό αποτέλεσμα.

Η TiSA απειλεί να ανατρέψει για πάντα αυτή τη βασική δημοκρατική αρχή.

Οι χώρες που θα υπογράψουν την TiSA θα κληθούν να "κλειδώσουν" την απελευθέρωση, κάτι που μπορεί να τις εμποδίσει από το να ανατρέψουν αποτυχημένες πολιτικές λόγω δύο βασικών ρητρών: τη ρήτρα "διατήρησης της υφιστάμενης κατάστασης" (standstill) και τη ρήτρα της "μη αναστρεψιμότητας" (ratchet).

Η ρήτρα "διατήρησης της υφιστάμενης κατάστασης" (standstill) παγώνει την έκταση της απελευθέρωσης σε ορισμένους τομείς, κάτι που σημαίνει ότι οι αγορές υπό την TiSA δεν θα μπορούσαν ποτέ να περιορίσουν την απελευθέρωση σε επίπεδα χαμηλότερα από τα ισχύοντα τη στιγμή υπογραφής της συμφωνίας.

Εν τω μεταξύ, η ρήτρα της "μη αναστρεψιμότητας" (ratchet), η οποία ορισμένες φορές εμφανίζεται και σε άλλες εμπορικές συμφωνίες, εμποδίζει τις χώρες να επαναφέρουν εμπορικούς φραγμούς που είχαν προηγουμένως και μονομερώς αφαιρεθεί. Οι δύο αυτές ρήτρες μαζί υπονομεύουν την ικανότητα των κυβερνήσεων να αναιρέσουν στο μέλλον την απελευθέρωση υπηρεσιών, ακόμη κι αν έχουν εκλεγεί με την εντολή να το πράξουν.

Αυτό σημαίνει ότι δεν θα μπορούν να εφαρμόσουν δοκιμαστικά πολιτικές απελευθέρωσης, αφού δεν θα υπήρχε κανένας τρόπος για να τις αναιρέσουν, αν κάτι πήγαινε στραβά. Για να γίνουν οι στόχοι της Συμφωνίας του Παρισιού πραγματικότητα και προκειμένου να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου τόσο ώστε να αποφευχθούν οι χειρότερες επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών, οι κυβερνήσεις πρέπει να μπορούν να παρεμβαίνουν και να χρησιμοποιούν όλα τα διαθέσιμα μέσα άσκησης πολιτικής. Ο αυθαίρετος εγκλωβισμός των κυβερνήσεων στην απορρύθμιση θα μπορούσε να έχει εξαιρετικά αρνητικές επιπτώσεις στην ικανότητά τους να εφαρμόσουν τις απαραίτητες κλιματικές πολιτικές για να επιτευχθεί ο στόχος του 1,5 °C.

Περιορισμός στο δικαίωμα ρύθμισης

Αν και η TiSA αναφέρει το δικαίωμα της ρύθμισης, περιλαμβάνει διάφορα εμπόδια που περιορίζουν τη δυνατότητα των εθνικών κυβερνήσεων να κάνουν ακριβώς αυτό.

Όταν ένα μέλος της Συμφωνίας επιχειρεί να εισαγάγει ένα νόμο ή κανονισμό, άλλα μέλη μπορούν να αμφισβητήσουν την κίνηση αυτή και να επιλύσουν τη διαφορά τους ενώπιον μιας επιτροπής της TiSA, η οποία θα κρίνει κατά πόσο η προτεινόμενη δράση είναι πραγματικά απαραίτητη.

Ο μηχανισμός αυτός, που ονομάζεται "έλεγχος αναγκαιότητας", προβλέπει ότι το μέρος που προσπαθεί να εισαγάγει την επίμαχη πολιτική πρέπει να αποδείξει ότι αυτή δεν αποτελεί έναν "συγκεκριμένο περιορισμό στο εμπόριο υπηρεσιών".

Πρόκειται για μία προσέγγιση που ήδη χρησιμοποιείται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), αλλά σχεδόν πάντα οδηγεί στην έκδοση αποφάσεων κατά της επιπλέον ρύθμισης. Σε 44 υποθέσεις του ΠΟΕ, στις οποίες το δικαίωμα ρύθμισης αμφισβητήθηκε, η επίμαχη ρύθμιση κρίθηκε αναγκαία μόνο μία φορά.

Αναμένεται η τάση αυτή να συνεχιστεί και υπό την TiSA, όπου οι εταίροι είναι υποχρεωμένοι να "μετριάσουν τις στρεβλώσεις της αγοράς και τους φραγμούς στον ανταγωνισμό στην παροχή υπηρεσιών που σχετίζονται με την ενέργεια."

Με αυτό τον τρόπο, τα μέτρα απορρύθμισης που αναφέρονται λεπτομερώς στην TiSA θα μπορούσαν να σταματήσουν την εισαγωγή νέων κανόνων, αρχικά μέσα από την αποδυνάμωση του δικαιώματος ρύθμισης των κυβερνήσεων και, στη συνέχεια, με τη δημιουργία ενός συστήματος που θα οδηγήσει πιθανότατα στην άσκηση βέτο σε πολλούς νέους νόμους.

Εμπορικές συμφωνίες που υπερισχύουν της Συμφωνίας του Παρισιού

Η Συμφωνία του Παρισιού δεν έχει τρόπο επιβολής. Η TiSA έχει.

Στην περίπτωση που μία εθνική κυβέρνηση προσπαθήσει να εισάγει ένα νέο νόμο ή μία νέα ρύθμιση σε μία απελευθερωμένη αγορά, ένα άλλο μέρος της TiSA μπορεί να καταθέσει ένσταση ώστε ο προτεινόμενος νόμος ή ρύθμιση να περάσει από "έλεγχο αναγκαιότητας" από επιτροπή επίλυσης διαφορών.

Αυτό σημαίνει ότι εκεί που η Συμφωνία του Παρισιού βασίζεται στην καλή θέληση των συμβαλλόμενων, η TiSA διαθέτει νομικά δεσμευτικούς και εφαρμόσιμους μηχανισμούς που της προσδίδουν πολύ μεγαλύτερη ισχύ συγκριτικά με τη Συμφωνία του Παρισιού.

ΑΚΥΡΩΘΗΚΕ

Η περίπτωση της Eneco

Η περίπτωση της ολλανδικής εταιρίας ενέργειας Eneco είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των πραγματικών επιπτώσεων της μονόδρομης πολιτικής της απελευθέρωσης που θα επιβάλει η TiSA.

Το 2013, η καθετοποιημένη εταιρεία ενέργειας, η οποία ανήκει σε μία ομάδα τοπικών κυβερνήσεων, αναγκάστηκε να χωρίσει τις επιχειρήσεις παραγωγής και διανομής της μετά την υιοθέτηση νόμων για την απελευθέρωση από το Ολλανδικό Κοινοβούλιο.

Αυτό οδήγησε την Eneco στη μείωση των επενδύσεών της στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κατά 400 εκατομμύρια ευρώ και την ακύρωση της κατασκευής νέων υπεράκτιων αιολικών πάρκων.

Οι κυβερνήσεις πρέπει να μπορούν να επανεξετάσουν την απελευθέρωση σε τέτοιες περιπτώσεις.

Ενεργειακή Απόδοση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προτείνει η TiSA να συμπεριλάβει υπηρεσίες σχετικές με την ενεργειακή απόδοση. Η Αυστραλία, η Ισλανδία και η Νορβηγία δεν έχουν ακόμα αποφασίσει σχετικά. Ο προτεινόμενος ορισμός είναι αδύναμος συγκριτικά με ήδη υπάρχουσες πολιτικές της Ε.Ε., όπως η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση του 2012, καθώς κάνει αναφορά μόνο σε "συγκράτηση της αύξησης στην κατανάλωση ενέργειας".

Μυστικότητα

Η TiSA είναι πιο μυστικοπαθής ακόμα και από τις αδερφές συμφωνίες CETA και TTIP που φημίζονται για την ακραία μυστικότητα που χαρακτηρίζει κάθε στάδιο της διαπραγμάτευσης.

Οι διαπραγματεύσεις για την TiSA πραγματοποιούνται εξ ολοκλήρου μακριά από το βλέμμα της κοινωνίας, με τους διαπραγματευτές να πραγματοποιούν συχνές συναντήσεις σε πρεσβείες διάσπαρτες στην πόλη της Γένοβα.

Αν και ορισμένες πληροφορίες για τις διαπραγματεύσεις έχουν γίνει διαθέσιμες από ορισμένα μέρη, μία τέτοια κίνηση έγκειται αποκλειστικά στη θέληση των κρατών να αποκαλύψουν πληροφορίες και σε καμία περίπτωση δεν παρέχει στην κοινωνία μία ολοκληρωμένη εικόνα.

Περιβάλλον

Ένας άλλος προβληματικός τομέας στο περιεχόμενο της TiSA αφορά το περιβάλλον.

Παρότι η τελευταία έκδοση της TTIP περιέχει ένα κεφάλαιο ειδικά για τη βιώσιμη ανάπτυξη, που κάνει μάλιστα αναφορά στη Συμφωνία του Παρισιού, αυτό είναι διακριτό από το κεφάλαιο για την ενέργεια και τις πρώτες ύλες, το οποίο φαίνεται να είναι σχεδιασμένο για την αύξηση του εμπορίου ορυκτών καυσίμων μεταξύ των μερών.

Η CETA δεν έχει κεφάλαιο ειδικά για την ενέργεια, ενώ το κείμενό της θολώνει το δικαίωμα χωρών και επιχειρήσεων να διαχωρίζουν τα είδη καυσίμων, ενδεχομένως για να προστατευτεί το ιδιαίτερα βρώμικο πετρέλαιο που προέρχεται από την πισσούχο άμμο του Καναδά.

Αν και η CETA περιλαμβάνει ένα κεφάλαιο πάνω στο εμπόριο και το περιβάλλον, αυτό ακολουθείται από ένα σημαντικό περιορισμό: δεν συμπεριλαμβάνεται στον διακρατικό μηχανισμό επίλυσης διαφορών, πιθανότατα τον ισχυρότερο μηχανισμό επιβολής της CETA.

Παρόλο που τα τμήματα της CETA που σχετίζονται με το εμπόριο έχουν πρόσβαση σε αυτόν τον ισχυρό μηχανισμό, που έχει σχεδιαστεί για να διασφαλίζεται συμμόρφωση, το κεφάλαιο για το περιβάλλον δεν έχει. Στα αρχεία της TiSA που διέρρευσε δεν υπάρχει καμία αναφορά στη βιώσιμη ανάπτυξη και στη Συμφωνία του Παρισιού.

Ουσιαστικά αυτές οι εμπορικές συμφωνίες βρίσκονται στο ίδιο μήκος κύματος: το κλίμα και η καθαρή ενέργεια δεν είναι παρά μία υποσημείωση, αν όχι ένα πασιφανές εμπόδιο.

Συμπέρασμα

Η TiSA είναι η τελευταία από μία σειρά εμπορικές συμφωνίες που έχουν στόχο να ενισχύσουν την απελευθέρωση των αγορών και να συρρικνώσουν την εθνική κυριαρχία υπέρ του παγκόσμιου εμπορίου. Το παράρτημα για την ενέργεια δεν είναι ιδιαίτερα ξεκάθαρο, με τον όρο “υπηρεσίες σχετικά με” να είναι αρκετά ασαφής ώστε να καλύπτει έναν μεγάλο αριθμό δράσεων, ενώ φράσεις όπως “στρεβλώσεις της αγοράς” μπορούν να επιφέρουν ένα μεγάλο εύρος διαφορετικών ερμηνειών.

Πέρα ωστόσο από συγκεκριμένα ζητήματα σχετικά με τις ρήτρες “μη αναστρεψιμότητας”, “διατήρησης της υφιστάμενης κατάστασης” και “ελέγχου αναγκαιότητας”, είναι ξεκάθαρος ο κίνδυνος η TiSA να χρησιμοποιηθεί για να υποστηριχθούν κινήσεις που θα αντίκεινται στην παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα που υπογράφηκε στο Παρίσι.

Για να επιτευχθεί ο φιλόδοξος στόχος περιορισμού της παγκόσμιας αύξησης της θερμοκρασίας κάτω από τον 1.5 βαθμό, οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να προβούν σε όλες τις απαραίτητες δράσεις. Χρειάζονται επομένως την απαιτούμενη ρυθμιστική ευελιξία και όχι τη μη αναστρέψιμη απελευθέρωση της αγοράς.

Τα κράτη πρέπει να υποστηρίζουν και να ευνοούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ώστε να απεξαρτηθούν γρήγορα από τα ορυκτά καύσιμα, ακόμα και αν αυτό δεν ευθυγραμμίζεται με τις συμφωνίες του ελεύθερου εμπορίου.

Ο έλεγχος της ενέργειας και της κλιματικής πολιτικής πρέπει να παραμείνει στα χέρια των αιρετών αρχών, πρέπει να παραμείνει στα χέρια του ίδιου του εκλογικού σώματος.

Οι εκλεγμένες κυβερνήσεις πρέπει να μπορούν να εισάγουν και να αποσύρουν κανονισμούς και ρυθμίσεις. Χρειαζόμαστε μία νέα εμπορική ατζέντα με το περιβάλλον και το κλίμα στο επίκεντρο. Η Greenpeace ζητάει τον τερματισμό των διαπραγματεύσεων για την TiSA.

Ο στόχος του 1.5 βαθμού που συμφωνήθηκε στο Παρίσι πρέπει να συμπεριληφθεί σε οποιαδήποτε μελλοντική εκδοχή της TiSA και σε όλες τις εμπορικές συμφωνίες που βρίσκονται υπό διαπραγμάτευση ή έγκριση.

Στο μέλλον αντίστοιχες διαπραγματεύσεις για το εμπόριο οφείλουν να είναι ανοιχτές στην κοινωνία. Τόσο ανοιχτές όσο είναι και η ίδια η ελεύθερη αγορά.

GREENPEACE

Greenpeace Greece
Κολωνού 78
104 37 Μεταξουργείο
Αθήνα

gpgreece@greenpeace.org